

Kovács Antal

A képen édesapám van, Kovács Antal. Nem tudnám megmondani, mikor és hol készült a kép, de látszik, hogy édesapám már benne van a korban. Az apai részről a Kovács család bözödújfalusi eredetű, ott éltek mindig [Bözödújfalú egy eldugott kis falu a Bözödi gyűjtőtő szomszédságában, Erdőszentgyörgytől 7 kilométerre fekszik, Bezidu Nou a román neve. A falucskáról a következő ismertetés olvasható a Pallas Nagy Lexikonában: 'kisközség Udvarhely vármegye székelykereszturi j.-ban, (1891) 749 magyar lak. Hajdan ez volt a székely szombatosok fő lakóhelye s az utolsó 30 szombatos család is itt élt.' 1910-ben a községnek 677 lakosa volt. -- A szerk.]. Eredetileg a Kovács család nagybirtokos volt, aztán apránként eladogatták [a birtokot]. [Aztán] föld nem volt

sok, valami hat hold, az is mind a hegyen. Édesapám Bözödújfaluban, 1889-ben született. A keresztlevelébe apámnak azt írja, hogy Kovács Naftali. Úgy volt beírva, mert a sakter abban az időben úgy tette be a zsidó nevet. Nagyanyám Nagyváradra adta mind a kettőjüket [őt és a bátyját, Mártont] szabóinasnak, aztán kétfelé osztotta a földet [a két fiának] [A nagymama föltehetően csak az egyik fiát (Antalt) adta szabóinasnak, a másikat (Mártont) pedig suszterinasnak. Márton suszterként dolgozott egész életében, Antal pedig férfiszabó volt. -- A szerk.]. Az első világháborúban szakaszvezető volt apám [Székely]Udvarhelyen, majd fogságban volt hat évig Harkovban. Ott megismerkedett egy orosz zsidó nővel, egy Vulfovic leánnyal, nem tudom a másik nevét, ő az édesanyám testvére. Apám hogy szabó volt, a tiszteknek biztosan dolgozott, és akkor megengedték, hogy megnősüljön, kapott lakást. Lett egy fiuk, Oszkár, ott született Oroszországban 1919-ben vagy 1920-ban. Aztán a bátyámnak az anyja meghalt. A leánytestvére, Vulfovic Róza -- az édesanyám --, mikor apám megkapta a papírt, hogy jöhet haza, a gyermeket nem engedte, hogy elhozza. Hogy ne adja oda a kisiút, hozzámert apámhoz. Mikor megérkeztek a szüleim 1922-ben, előbb Bözödre költöztek [3 km-re van Bözödújfalutól, ma Bezid]. Nem sok időt voltak ottan, és akkor leköltöztek Bözödújfaluba. Apám megvette a régi szülői házat a bátyjától, olyan vályog, és deszkából volt a fedele, abban laktunk. A házat 1943-ban újraépítettük, vettünk téglát, és építettünk egy szoba-konyhát. A konyhában volt apámnak a szabóműhelye, abból éltünk. Apám varrt, a népek vitték az anyagot, például szőttek juhból [gyapjúból] posztót. Akkor ott az volt a divat [Bözöd]Újfaluban, csinálták ezt a priccsesnadrágot [csizmanadrág, bricsesznadrág]. 1940-ben, mikor bejöttek a magyarok [lásd: második bécsi döntés], akkor aki zsidó volt, csillagot kellett hordani [lásd: sárga csillag Magyarországon]. Mikor bejöttek a magyarok, nem engedtek többet temetkezni [zsidókat]. 1943-ban már kezdték eltiltani a zsidó vallást, át kellett térjünk unitáriusnak, át kellett keresztelkedni a papnál. Akkor még ott is konfirmáltam. Apámnak is, nekem is volt táleszünk, elástuk a földbe, jól be volt téve, valaki kellett lássa, mert mikor az oroszok elmentek, nem kaptuk meg. Volt olyan ellensége apámnak, hogy mikor a magyarok bejöttek, az az ember nagyban volt a bíróval, megmondta a németeknek, hogy apám orosz asszonyt hozott ide. Így aztán jól hasba ütötték apámat a puska tusával. A csendőrök is kérdezték, mondja meg őszintén, mikor leveleződött oroszból. Azt mondta apám, hát még az 1930-as időben. Aztán felhívták a bíróhoz. 1944. májusban kellett csomagolni, pokrócot, párnát, ezt-azt. Aztán behoztak ide, [Maros]Vásárhelyre, a téglagyárba, a gettóba. Szekérrel hoztak be, három szekérrel. Hárman voltunk: anyám, leánytestvérem, Eszter és én. Vagy hat vagy hét családot hoztak, a többi nem. A katolikus pap eljárta a pesti királlyságnál [Kovács Pál Sámuel feltehetőleg a Magyar Kir. Igazságügyminisztériumra gondol. -- A szerk.], hogy akik eredetileg nem voltak zsidók, ne hozzák be. Így aztán jó pár család nem volt behozva. Apám nem volt behozva, mert kapott papírt, tanúsítványt, [ami azt] írja, hogy ők [az ő családja] katolikusok, átírták szombatosnak, így lettek zsidók. Engem Ráduly katolikus pap vett ki [a gettóból]. Úgy számította, hogy ezen a valláson neki több híve lesz, csak nem sikerült. Azt mondta, kapott volna nagyobb titulát. A [második világ]háborúban, ahogy vonultak vissza a németek, apámat behívták. Apám tudott németül, a fogságban tanult meg [az első világháború idején]. Toplicára volt behíva, ment jelentkezni, de a parancsnokság el volt menekülve, akkor már az oroszok ott voltak, apám beszélt oroszul is perfekt. Akik felszabadultak a háború után, visszaálltak zsidónak, a vallást csak otthon tartották, apám is, mind otthon tartották. Nem volt sakter se, de a könyvek megvoltak, tudtunk imádkozni. Annyit elfelejtettem, de amit a Tóránál kell, tudok olvasni, apámnak két könyve van, és sokszor kikeresem, amit kell, hogy mit kell imádkozni. Volt, amelyik maradt az unitáriuson.